

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

RELIGIOSARVM
S. ORDINIS CISTERCIENSIS
SANITATE TVENDA.

QVAM

PRAESIDE

VIRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO

D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI

POTENTISSIMO PRVSSIAE REGI A CONSILII SANCTORIBVS

MED. ET PHIL. NATVRAL. PROF. PVBL. ORDINAR. FACVLTAT. MED. SENIORE ET H. T.

DECANO SPECTATISSIMO, REGIORVM ALVMNORVM EPHORO, IMPERIAL. ACAD.

NATVR. CVRIOS. PRAESIDE ET COMITE PALATINO CAESAREO,

PRO GRADV DOCTORIS

AD DIEM XXII. DECEMR. A. O. R. c1o 1o cclxii.

H. L. Q. S.

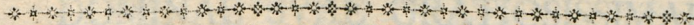
IN REGIA FRIDERICIANA

PVBlice PROPVGnabit

AVCTOR

GEORGIVS FROST

TREBNICIO - SILESIVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

STANNO SCHNEIDERIANO.

DISERTATIO INAVGVALLIS MEDICA

RELIGIOSARVM
2. ORDINIS CISTERCIENSIS
SANITATE TVENDA

PRÆSIDIO

AVRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO

D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI

POTENTISSIMO PVSILLAE REGIAE A CONSILIIIS SANGTIORIBVS

MED ET IRIE NATVRAE PROFVSORIO ORDINIS FACVLTATE MED RENOVE ET N. T.

DECANO FACVLTATIS MEDICINAE ACADEMIAE IMPERIALIS ACAD.

NATVRE NATVRAE TRARIDE REFORMITE PALATINO CASAREO

PRO GRADV DOCTORIS

IN REGIA TRIDICIANA

IN REGIA TRIDICIANA

AVRO ILLVSTRI

GEORGIVS FROST

AVRO ILLVSTRI

MALAE MAGDVBVRGAE

AVRO ILLVSTRI

REVERENDISSIMAE
ATQVE
ILLVSTRISSIMAE DOMINAE
DOMINAE
BERNARDAE PACZINSKY
DE TENCZIN
REGENTI ABBATISSAE ET DOMINAE
ILLVSTRISSIMI MONASTERII TREBNICIENSIS
S. ORDINIS CISTERCIENSIS,
DOMINAE OPPIGNERATARVM REGIAE
ARCIS SVEBVSIIENSIS ET TERRARVM
CVBSCHALIENSIVM

DOMINAE SVAE GRATIOSISSIMAE

REVERENDISSIMAE
ALOE
ILLUSTRISSIMAE DOMINAE
DOMINAE
BERNARDAE PACZINSKY
DE TENONIA
REGENTI ABBATISSAE ET DOMINAE
ILLUSTRISSIMAE MONASTERII TENONENSIS
S. ORDINIS CISTERCIENSIS
DOMINI OPTIMERATISSIMAE REGIAE
ARCHIEPISCOPI ELECTORIS
CATHOLICI
DOMINAE SVAE GRATIOSISSIMAE

REVERENDISSIMA
ATQVE
ILLVSTRISSIMA DOMINA
DOMINA GRATIOSISSIMA.

Tantum abest, vt audaciae
promptae homo esse videar, has

-17

A 2

char-

REVERENDISSIMA
ATQVE
ILLVSTRISSIMA DOMINA
DOMINA GRATISSIMA
chartas academicas ILLVSTRIS-
SIMO NOMINI TVO inscriptu-
rus; vt potius, nisi id a me fieret, in-
grati animi crimine reus habendus es-
sem. Quotuplices enim, quantasque
singularis TVAE gratiae et clemen-
tiae testificationes in familiam meam
exstare voluisti, DOMINA BENI-
GNISSIMA! Si itaque aequum esse
vi-

videatur, vt ob bonum, ab aliis in familiam aliquam delatum, obligatio ad singulos, qui ad eam pertinent, proficiatur: non dubito, ILLVSTRISSIMA DOMINA, certo futurum esse, vt clementissime feras hosce conatus meos, TIBI nunc publice dandi documenti reuerentiae et grati animi. Gratiosè igitur excipies praesentem Differ-

tationem academicam, quam MAGNO
NOMINI TVO ideo consecrari iuf-
fit mea in TE pietas, vt beneficiorum
TVORVM in meos collatorum pu-
blice profare videatur memoria fem-
piterna. Quod reliquum est, DEVM
T. O. M. deuotiffima mente precor, vt
TE, omni felicitatis genere cumulatiffi-
mam, adhuc per longam annorum fe-
riem

riem conferuet, vt iam per tot fecula
splendidissimus S. Ordo Cisterciensis,
cui TV quoque summa cum laude
Trebnicii praees, prudentia TVA ac
pietate noua adipiscatur ornamenta, et
pauperes atque afflicti munificentia
TVA et benignitate diu perfrui pos-
sint! Inter ardentissima haec vota me-
iam clementiae TVAE submississime
com-

commendo, ad cineres vsque perfeue-
raturus,

REVERENDISSIMA
ATQVE
ILLVSTRISSIMA DOMINA
DOMINA GRATIOSISSIMA

MAGNI NOMINIS TVI

DAB. HALAE MAGDEVRGICAE
FESTO IMMACVL. CONCEPT. B. V.

DEVOTISSIMVS ATQVE OBSEQVIOSISSIMVS
SERVVS
GEORGIVS FROST
TREENICIENSIS.

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA

DE

RELIGIOSARVM
S. ORDINIS CISTERCIENSIS
SANITATE TVENDA.

PROOEMIUM.

Quam medicinae practicae finis sit, praesentem sanitatem conseruare, perditam vero iterum restituere: omnino necesse erit, vt ad hoc negotium recte perficiendum et sanitatis et caussarum, a quibus ista laeditur, tandemque variorum remediorum sufficiens cognitio requiratur. Quo igitur specialiore harum rerum cognitione quis

B

pollet,

pollet, illam ad casus in vita humana obuios applicaturus: eo etiam feliciore cum successu officium medentis explebit. Quare non ita viles atque exigui habendi esse mihi videntur conatus illorum Medicorum, qui operae pretium fore sibi duxerunt, quasi ex instituto disserere de certarum Societatum morbis, horum causis, nec non modo, quo laesa sanitas reparari, aut, si adhuc integra fuerit, diu conseruari possit. Quorum praeclarum exemplum imitari mihi nunc quoque placuit; selecto eiusdem indolis argumento, dignissimoque specimen inaugurali. Studebo autem ea prius expedire, quae ad argumenti pertractandi theoriam magis pertinere videntur, eidem deinceps subiuncturus partem practicam. Faxit Deus T. O. M. feliciter!

PARS

 14

P A R S A R G V M E N T I
T H E O R E T I C A .

§. I.

Ex pathologicis in genere constat, certum quoddam vitae genus rationem in se continere, cur fanitas infirmior reddatur, morbi certae speciei nascantur, qui non tam facile oriri potuissent sub alia vitae generis conditione. Qui enim vitam magis sedentariam habent: illi spissitudinem aliasque humorum depravationes sibi communiter contrahunt. Sed quot quantique morbi inde iam proueniunt! Qui corpus nimis vigiliis exercent, illi haud mediocrem causam debilitatis admittunt, multiplicium grauiumque malorum originem. Simili etiam ratione comparatum erit cum cibus, potulentis, aëre, rebusque aliis sic dictis non-naturalibus, quibus adfuescere solent ho-

mines, hancque adfuerudinem vel ob Societatis, cui nomen dederunt, vel ob alias rationes constanter feruant, atque ita in certo quodam vitae genere versantur. Qui itaque animum induxit suum, de sanitate hominis cuiusdam tuenda differere, qui Ordinem quemdam profitetur, atque ideo peculiare quoque vitae genus obseruare tenetur: is omnino, dum regulas, ad sanitatis conseruationem necessarias, euoluere intendit, de isto vitae genere exactam habere debet cognitionem; alias enim regulae istae parum respondebunt illius sanitati conseruandae, cuius causa traduntur, morbisque praecauendis, de quibus nondum constitit, an tali vitae generi originem suam debeant? Ex quibus iam conficitur: necesse esse, *et disputaturus de Religiosarum S. Ordinis Cisterciensis sanitate tuenda*, rationem habeat illarum vitae generis.

Qua

Qua de caussa mentio hic facienda erit illarum regularum, quas S. Ordo iste sibi obseruandas curae cordique habet, et quae ad vitae genus illum profitentium omnino pertinebant. Sequar potissimum hac in re enarranda *HELVOTVM*, in *Historia Ordinum sacr. et secular vtriusque sexus Tom. V. Cap. XXXIII. et II. Edit. german.* interspersis tamen quibusdam aliis huius rei momentis, aliunde mihi cognitis. Erunt vero regulae istae vniuersales, totum Ordinem Cisterciensem, vbicumque terrarum ille degat, respicientes, atque a constitutionibus peculiaribus probe distinguendae, quibus adhuc gaudet huius illiusue monasterii congregatio.

§. II.

S. Ordo Cisterciensis vix alij cedit auctoritate & splendore; siue illius antiquitatem, siue amplitudinem spectes, siue id etiam in eo confideres, quod multitudine personarum, meritis et nobilitate generis admodum illustrium, eundem profitentium, omni fere tempore eminuerit, atque adhuc eminere videatur. Ad regulas vero ab Ordine isto receptas quod attinet, illae conueniunt cum regulis, quae S. *BENEDICTVM* au-

ctorem agnoscunt. Quibus adeoque conuenienter, Religiosas S. Ordinis Cisterciensis oportebit, horarum canonicarum recitandarum causâ, de die et nocte ad chorum aliquoties accedere, atque in officio diuino multas horas nocturnas diurnasque consumere, praeterque ieiunia quadragesimalia, multa alia quoque seruare. Reliquae tandem harum Religiosarum occupationes ita sunt comparatae, vt vitam magis quietam efficiant, parumque inde commodi ad sanitatem suppeditent, quod vitae generi continuo mobili tribuere solent Medici.

§. III.

Religiosarum Cisterciensium vitae genus non destituitur ratione, cur inde oriri possint morbi laesae transpirationis; & qui ab humorum partim spissitudine, partim corruptione de-
pen-

pendent. Sub somno auctiorem fieri transpirationem, in physiologicis euictum datur, quam ideoque impediri mihi facile concedes, somno interrupto; maxime si statim accedant aerae frigidioris admissiones. Sed obseruatio huius Ordinis regularum postulat, vt non solum de die, sed etiam de nocte ad chorum accedant (§ anteced.). Hinc necessè erit, vt somnus interrumpatur, et corpus aerae frigidiori, qualis in templis esse solet, exponatur, atque ita liberior transpirationis successus impediatur. Quia etiam ea eundem Religiosarum vitae genus magis sedentarium & quietum est (§. anteced.); hinc de humorum spissitudine hic possibili multo minus dubitari poterit, quum, hanc mutationem a motus defectu humoribus eo facilius induci, ex pathologicis constet, quo magis simul concurrant variae aliae corporis debilis causae, de quibus infra differendum

dum erit. De humorum tandem deprauationibus, quae hic fieri possunt, ita constabit. Natura variis excretionibus, quae in corpore humano oboriri deprehenduntur, in hunc finem utitur, ut illud a corruptione defendatur; id fufius docente Physiologia. Impeditis adeoque huiusmodi excretionibus naturalibus, fieri aliter non poterit, quin massae humorum mixtio deterior reddatur, sanitati admodum nocitura. Sed in casu nostro non desunt causae, haec excretionem laedentes. Spissis enim in corpore humoribus non vna certe difficultas nascitur in negotio excretionum naturalium. Ut de eo nil dicatur, quod, sicuti Pathologorum fert sententia, frequens transpirationis suppressio, quam in casu praesente contingere supra docuimus, sola sufficere possit ad varias humoribus corruptiones inferendas. Quibus adhuc accedit ciborum quorum-

rumdam efurialium, quorum vsus tempore ieiuniorum obtinet, illa conditio, vt facile in ventriculo putrescant, exemplo piscium. Vnde chylus maioris pronitatis ad putrescendum generatur, variaequae aliae laesiones ventriculo inducuntur, ita, vt ideo massae humorum haud mediocri obuenire possit corruptio. Ex adductis puto iam fore, vt satis constet de veritate singulorum membrorum propositionis.

§. IV.

Quotquot igitur morbi ex prolatis ad §. anteced. momentis in specie deduci poterunt: *illi etiam facile possibiles erunt per vitae genus Religiosarum Cisterciensium.*

§. V.

Saepius impeditae transpirationi morbi catarrhales originem suam debent. Ad hosce enim

C

mor-

morbos in genere referri solent varii notabiles effectus in corpore, qui a quocumque fluidi lymphatico-ferosi vitio producantur. Sed hoc iam fit, transpiratione suppressa. Ob hanc enim rationem totam massam humorum corruptionem subire posse, edocetur in demonstratione §. anteced. Quidni idem etiam fluido lymphatico-feroso accidat? Quotiescumque vero experientia, fida illa veritatis magistra, docuit, quantae tunc in aliis locis corporis feri coaceruationes fiant, abortis circa salutarem transpirationem impeditis? Afficiuntur hic imprimis ea loca corporis, vbi natura determinatam quantitatem liquidi ferosi secernit: quorsum pertinent bronchia, fauces, sinus frontales, cavitates narium, & alia. Haec omnia vero tanti sunt, vt varia inde corpori incommoda, eaque saepius perniciosissima, inducantur (per princip. Patholog.). Vnde iam cognoscere

scere licebit morborum catarrhalium ortum, ex transpirationis suppressionibus proficiscentem.

§. VI.

Ex §. anteced. colligi poterit, *quod hic obtinere possint incommoda corporis sequentia*: Tussis, raucitas, branchus, deglutitionis molestiae, capitis temulentia et dolor, fluxus non solum narium, sed et ex iisdem feri difficilis excretio, spafmi varii, a quibus, pro ratione rerum aliarum circumstantium, aliae atque aliae partes vexantur.

§. VII.

Quando humores in corpore humano iusto maiorem spissitudinem concipiunt: tum illorum motus progressiuus retardatur, efficiturque, ut tandem in vasis producantur stases, immo etiam obstructions. Quo magis enim humores spif-

C 2

fescunt,

fescunt, eo magis etiam actioni vaforum resistere debent; ita vt, crescente hac vi inertiae, vasa in humores de tempore in tempus debilius agant. Hinc fluida per vasa tardius moueantur necesse erit. Ea porro in corpore humano est humorum conditio, vt eo spissiores fiant, quo magis illorum motus progressius languescit. Quare tandem eo res perueniet, vt fluidum, per vas vehendum, ibidem quiescat; quod Pathologi *stasin* vocare solent. Rebus ita comparatis, id etiam effici poterit, vt humor in vasis quiescens magis magisque solidescat, illorumque cavitates intercipiat; quo facto, vasa ibi obstructa erunt. Quam ob rem de veritate propositionis dubitari non poterit.

§. VIII.

Docet demonstratio §. anteced. humorum spissitudinem considerari posse instar alicuius
 causae

causae vniuersalis, a qua illius motus per vasa retardatur. Quod si igitur cum veritate consentiat (consentit vero vel maxime, praecipiente Physiologia), vt in vasis a corde remotis, aliisque debilioribus, motus progressiuus minoris celeritatis esse debeat, quam vbi vasa cordi propinquiora fuerint, magisque texta ex tunicis robustioribus; tunc exinde iam recte colligere licebit, *fieri omnino posse, vt, his impedimentis ratione sanguinis, per vasa viscerum abdominalium uehendi, ibidem praesertim auctis, varia in abdomine incommoda chronicae formae & durationis producantur, quorum complexus in corporibus sexus sequioris passionem hysterica constituit solet.*

§. IX.

Ex dictis §. praeced. porro conficitur, *tunc quoque modo laedi simul debere viscerum abdomi-*

nalium functiones. Huius nominis erunt hypochondricum variae molestiae, pressiones sub ferobiculo cordis, laesus appetitus, laesa ciborum digestio, frequentes intestinorum a flatibus distensiones, inde aequae, ac a spasms oriunda colica, alui obstructio, viscerum abdominalium tumores, spasmus, debilitas corporis, & centum alia mala, inde ad reliquas corporis partes excurrentia.

§. X.

Stasibus atque obstructionibus in cauis vasorum, partes integrantes adeuntium, obortis, necessum erit, vt fluida per arterias ibi aduecta, cum per vasa, vtpote obstructa, transire nequeant, ibidem accumulentur, & plexus vasorum distendant. Quibus efficitur, vt partes ipsae, quae eiusmodi vasa ingrediuntur, in maius volumen increfcere, siue tumeferi videantur. Quum itaque

que ab humorum spiffitudine ftases & obftructiones proficifcantur (§. anteced.): hinc facile omnino *varia tumorum genera iis corporibus accidere poterunt, quae Spiffos alunt humores.*

§. XI.

Multis exemplis & rationibus in Pathologia confirmatur, quam frequenter a ftasibus & obftructionibus originem fuam trahere poffint fpasmi. *Non erit ergo de ifto quoque morborum genere ibi dubitandum, ubi nimirum humorum Spiffitudo in corpore inualuit (§. VII.).*

§. XII.

Fluida congeri, fiue illorum congefiones ad certas partes fieri dicuntur, quando nimirum ibidem coaceruantur, illorumque quantitas ibidem fupra modum increfcit. Fieri id neceffario debet, vasis obftructis, debilitatis, in locis aliis

com-

compressis, spasmis modo in hac, modo in illa parte faeuientibus; sicuti id in pathologicis explicatius traditur. Iam vero attendenti tibi ad ea, quae proposita sunt in §§ antecedentibus, a VII nimirum vsque ad XI, haud obscurae esse poterunt causae istae congestionum, quae in corpus spissis humoribus infarctum cadunt. *Variae igitur congestiones hic possibiles erant.*

§. XIII.

Quam vero foecunda mater morborum existit congestio! Tumor, dolor, obstructionum antiquarum augmentum, & nouarum ortus, variorum vicinorum compressiones, spasmus, nouae congestionis ad alia loca extensiones: ita, vt facta in vna parte congestione, plures aliae partes vario morborum generi subiiciantur. Patebit inde, *quam frequens congestio cum variis suis effectibus*

effectibus fieri possit accessio ad humorum spissitudinem.

§. XIV.

Inter alias condiciones, quae tam ad secretionis, quam excretionis negotium requiruntur, istae quoque necessariae erunt, ne vasa sint impermeabilia, ne viscerum functiones adsint laesae; quod in Physiologia amplius commonstratum datur. *Quantum igitur humorum spissitudo conferret ad perturbandas se- & excretionem naturalem?* siquidem ex superioribus constat, quod hic non deficient causae, a quibus & vasorum permeabilitas, & viscerum functiones multiplici modo laedi possunt.

§. XV.

Quaedam fluidorum secretorum, perficiendae nutritionis causa, intra corpus retinentur,

D

exemplo

exemplo chyli & lymphae. Si igitur circa hoc secretionis negotium impedimenta quaedam obseruantur: tunc etiam parum bene nutritio corporis succedet; qua tamen in reficiendis viribus, corporisque conseruatione, natura carere nequit. *Impedita adeoque nutritione corporis, hoc debile fiat, magis magisque destruat, oportebit.* En effectus spissitudinis humorum grauissimos!

§. XVI.

Sed cum aliis humoribus secretis aliter comparatum est. Hi enim post sui secretionem ad organa excretoria deferuntur, atque ad instar impuratum, corpori nociuarum, ex eodem foras eiiciuntur. Hinc si contigerit, vt huiusmodi excretiones naturales impediuntur: non nisi etiam necessè erit, vt, praeter alia incommoda, homini inde accedentia, (pro varietate nimirum et gradu

gradu excretionis suppressae,) massa humorum corrumpatur. *Quantum igitur fauebit deprauandae humorum mixtioni illorum praecua spissitudo (§. XIV.)?*

§. XVII.

Lege naturae fere vniuersali sancitum est, vt in corporibus sexus sequioris fluxus menstruus obtingat. Euenire id solet, vt satis notum est, intra determinatum aetatis tempus; quo tamen superato plerumque fit, vt adhuc per multos vitae annos molimina ad istam sanguinis excretionem continuent, quamuis irrita sint. Quum vero modo dicta excretio, si rite succedat, admodum proficua sit, vt vim remedii a natura accepisse videatur, ad sexus sequioris sanitatem conferuandam, eundemque a multis grauioribus morbis praecauendum; hinc *humorum spissitudo*

huic quoque salutari excretioni non exiguo esse poterit impedimento (§. XIV.).

Praeter hanc impeditae excretionis menstruae causam, alia adhuc adesse poterit in casu praesente. Pertinent huc spasmus, et aliae corporis afflictiones, a quibus haec excretio intercipitur.

§. XVIII.

Consequens porro ex §. anteced. erit: *Excretionem istam non legitime succedente, et naturae conaminibus ad illam incassum vergentibus, sexus sequioris sanitatem inde labefactari, miramque morborum varietatem in eodem produci.* Oriri tunc solent morbi viscerum, spasmodorum atrocitas, mali hysterici frequens inde initium et augmentum, compluresque aliae corporis calamitates.

§. XIX.

Probatum in genere dedimus in §. XIV, quod ad excretionem naturalem perturbandas faciat

ciat humorum spiffitudo. Huc igitur nunc pertinent quoque harum excretionum exacerbationes. Quae quando contingent, vt frequentes alui fluxiones, haemorrhagiae largiores, et id genus aliae: *corpus inde haud parum debilitetur, necesse erit.*

§. XX.

Tandem etiam ex principiis pathologicis fatis est liquidum, id passim confirmante experientia, quod stasibus & obstructionibus superueniant motus febriles; quod iidem in omnibus illis casibus, de quibus in §§. praecedentibus actum erat, deprehendantur. Ergo *ne motus quidem febriles deficient, humorum massa inspissata.*

Saepius sunt salutare isti motus febriles, quamuis aegrotantibus incommodi; saepius vero perniciosissimi. Infra aptior patebit locus amplius differendi de horum motuum

febrilium indole. Mox id a nobis praestabitur, quamprimum antea cacochymiae momentum expeditum fuerit; utpote cuius dilucidatio ad rem quoque nostram pertinet (§. III.).

§. XXI.

Vbi massae humorum corruptiones adhaerent, ibi acre & putridum eidem inerit; id ex instituto explicante Pathologia. Si igitur ab acri & putrido vnus vel alter morbus in corpore humano dependet, (dependent vero eius variae species): *ad casum quoque nostrum plures morbi redibunt, ex hoc fonte deriuandi.*

§. XXII.

Ad morbos itaque cacochymiae spectare poterunt, status corporis cachecticus, tumor, dolor, spasmus, morbi viscerum tam acuti, quam chronici, vlcerum & exanthematum variae species, virium iactura, motus febriles differentis gradus & efficaciae.

§. XXIII.

§. XXIII.

Si qui motus febriles, quos in casibus supra explicatis oboriri posse asseruimus, ad certas quasdam species febris accedunt: illae vix aliae esse poterunt, quam species febris catarrhalis, inflammatoriae, malignae, intermittens, tandemque lentae & hecticae. Quum conditio propositionis enuntiatae in genere possibilis sit; id frequentissime restantibus obseruationibus pathologicis, quod motus febriles excipere soleat vna atque altera febris regularis species. Nostra igitur nunc magis referet, argumentis probare, cur potius indicatae in propositione februm species prae aliis metuendae sint. Quod ita omnium commodissime expediri poterit, si a nobis ostendetur, quod hic non deficiant caussae, a quibus istae februm species proficisci solent. In pathologicis nimirum praecipitur, quod febris
catar-

catarrhalis pro sui causſa agnoscat catarrhum; inflammatoria inflammationem; maligna corruptam humorum constitutionem; intermittens laesam digestionem, viscerumque abdominalium malam affectionem; lenta tandem & hectica viscerum obstructions, aliasque eorundem laesiones. Sed haec februm causſas hic omnino locum habere posse, te non latebit; iis accurate perpenſis, quae in §§. superioribus disputata sunt. Qua de ratione nullum dubium erit, quin supra commemoratae februm species hic demum in apicum prouenire possint.

§. XXIV.

Quo plures causſae efficientes sufficientes ad unum vel alterum morbum, in casu quodam peculiari producendum, concurrunt: morbus ita productus eo maior illo erit, qui sui ortum uni modo

modo caussae debet. Plurium enim caussarum morbi concursum tibi concipere debes instar vis alicuius maioris, quae ideoque effectum sibi respondentem, hinc etiam morbum maiorem illa causa, necessario producere debebit, cui virtus minor inest. Alias concedendum foret, quod nulla proportio obtineat inter causam & effectum; quod tamen rationi repugnat. Ergo contra propositionis veritatem nullum dubium moveri poterit.

§. XXV.

Singulis probe inter se collatis, quae hucusque prolata sunt de ortu morborum possibili in corporibus Religiosarum Cisterciensium, haud difficulter intelliges, quod ad hosce morbos procreandos plures simul caussae efficientes sufficientes convenire queant. Vnde non poterit non,

E

vi

vi Si antec. conici: *de necessitate* nimirum fore, *ut in vna harum aegrarum morbus certae speciei oriatur maior, quam in alia.*

§. XXVI.

Propositionem §. antecedentis finibus nostris conuenienter enuntiauius, deductam ex principio, quod tanti habendum est in Pathologia, vt sine illo nec temporum differentiae in oriundis morbis, nec morborum quantitates diuersae rite intelligi possint. E re nostra nunc fore videtur, quaedam adhuc exponere, quae partim huic propositioni magis illustrandae inferuire, partim etiam compluribus aliis §§. Dissertationis nostrae clariorem lucem affundere poterunt. Veniat in exemplum spasmus, quem modo ex catarrho, modo ex humorum vel spissitudine, vel corruptione, modo etiam ex aliis corporis

corporis mutationibus, in casu tractato oboriri posse, asseruimus. Concipe tibi adeoque, spas-
 mum a solo catarrho produci, absentibus illius
 caussis reliquis: tunc ex illius symptomatibus
 obseruatis intelliges, quod spasmus quidem ad-
 fit, sed mitioris gradus. Sed finge tibi, cum
 catarrho simul iunctam esse humorum spissitudi-
 nem, atque inde spasmm generari: morbum
 hunc & citius oriri, & grauius aegrum affligere
 obseruabis. Si tandem catarrho & spissitudini
 humorum, horum quoque corruptio simul socia
 fuerit, spasmusque inde excitetur: huius ortus
 & gradus tam celeritate, quam magnitudine mi-
 rifice superabit spasmm, in exemplis praecedenti-
 bus productum. Atque eodem modo se res
 quoque habebit cum debilitate, cum hoc illoue
 morbo viscerum, & reliquis corporis afflictioni-
 bus, supra commemoratis. Praeter id vero ne-

cesse erit, vt accurate applicaturus hocce prin-
 cipium ad casus propostos, rationem simul ha-
 beat aetatis, morborum in aegris praeteritorum,
 nec non caussarum aliarum externarum, acceden-
 rium sub morbi praesentis duratione. Haec
 enim omnia maximam habent efficaciam ad
 morbos producendos, horumque magnitudines
 & species constituendas; quemadmodum id in
 Pathologia commonstratur, constanter in eam-
 dem rem consentiente obseruatione fidissima.
 Exempli loco: Catarrho bene quidem discusso,
 qui quondam alicui a laesa transpiratione erat
 abortus, cum tussi, raucitate & dolorifica deglu-
 titione: idem tamen malum, ab eadem causa,
 denuo admissa, citius redibit, aegrum vehemen-
 tius affliget, si nunc simul praecefferint pulmo-
 num & tracheae frequentes exercitationes, qua-
 les cantu fieri solent. Huic conditioni si adhuc
 sese

sefe adiungant vel aetas, prona ad congestiones in locis superioribus efficiendas, vel mutationes aliae in corpore simul existentes, quae easdem congestiones producere valent: quanta tum fieri debent augmenta illorum catarrhi effectuum? Nemo non videt, haec positiones naturae conformes esse, & cum praesentis tractationis scopo probe congruere. Anne vero applicationi huius principii oberit recepta a Pathologis diuisio, inter morbum idiopathicum & symptomaticum? Poteruntne ideo morbi symptomatici, tamquam ab alio morbo proficiscentes, cuius indolis permulti sunt, quorum possibilitatem e Religiosarum Cisterciensium vitae genere supra deduximus, in reciproca ratione causae & effectus esse? Quam rationem hic omnino locum habere, per principia pathologica satis constat, quibus conuenienter symptoma dici poterit tam morbus, ab alio

morbo dependens, consequenter effectus morbi, quam etiam causa morbi, dum nouum morbum vel gignit, vel priorem auget. Quantae tunc & quotuplices hic contingere possunt morborum complicationes! ita, vt mihi nunc differendi amplissimus campus pateret, nisi in eo acquiescendum esse putarem, quod iam praecipua momenta theoretica tractationis praesentis expedita sint. Hinc potius ad alteram argumenti disputandi partem nunc progredior.

PARS ARGUMENTI PRACTICA.

§. XXVII.

Sanitas illum statum corporis humani in se comprehendit, in quo singulae eius partes sibi a natura praescriptas functiones legitime obtinent.

eunt. Exinde prono iam fluit alueo, quod, qui sanitatem tueri intendit, ille efficere debeat, ut modo descriptus status corporis humani diu perseueret.

§. XXVIII.

Ad sanitatis conseruationem omnium functionum corporis humani successus requiritur, isque legitimus & continuus (§. anteced.). Si igitur morbi ingruere videantur, vtpote a quibus necessario perturbari debet sanitas: tunc illam conseruato efficiendum quoque erit, ut eiusmodi causae tempestiue remoueantur, & corpus a morbis, eidem imminentibus, praecauatur.

§. XXIX.

Commodis vero remediis ibi opus erit, vbi corpus humanum a morbis defendendum

esse

esse iudicatur. Sed hoc officii genus praestandum ille sumit, qui circa tuendam sanitatem occupatus est (§. anteced.). *Sanitatis igitur conseruatio postulat certorum quorundam remediorum congruam applicationem; siue illa fuerint diaetetica, siue pharmaceutica, siue chirurgica.*

§. XXX.

Certum aliquod vitae genus, cui quis deditus est, saepius in se continet rationem morbi inde nascentis (§. I.). Huius itaque vitae generis mutatio se omnino vt remedium habebit ad sanitatem conseruandam. *Nociuum adeoque sanitati vitae genus vel prorsus abrogari debet, vt corpus a morbis defendatur; vel, si hoc fieri nequeat, alia remedia adhibenda erunt, quibus causarum morbi effectus mature subtrahantur, & sanitati periclitanti congrue succurratur.*

§. XXXI.

§. XXXI.

Regulae, sanitatis tuendae causa, Religiosis Cisterciensibus commendandae, non debent contradicere regulis S. Ordinis, quem profitentur.

Nam pro inuiolabili lege regulae S. Ordinis habendae sunt, quarum postpositione vitae genus illum profitentium mutaretur. Si igitur ex hoc vitae genere sanitati incommoda quaedam accidant (accidere vero possunt quam plurima, ut in parte prima Dissertationis nostrae exposuimus); absurdum tunc foret, regulas sanitatis commendare, quae huius vitae generis abrogationem praecipiant; siquidem hoc modo regulis S. Ordinis contradiceretur. Quare iam alia sanitatis praecepta hic tradenda erunt, eaque cum regulis S. huius Ordinis admodum consentientia.

F

§. XXXII.

§. XXXII.

Congruum ergo cum fine Dissertationis praesentis erit, vt propositioni §.anted. a me nunc etiam satisfiat. Hinc iam *patebit regularum sanitatis, a me exponendarum, conditio.*

Actum id perficere conabor, harum regularum fundamento prius indicato; vt constet, quod in hoc negotio expediendo rite a me procedatur.

§. XXXIII.

Sanitati Religiosarum Cisterciensium tuendae optime respondebit illorum remediorum vsus continuus, quo laesae transpirationis effectibus occurritur; massa humorum tam a spissitudine, quam reliquis sui corruptionibus defenditur; tandemque viribus corporis consulitur. Hoc enim loco vitae genus in culpa est, cur transpiratio saepius impediatur, humores fiant spissi, prauamque indolem nanciscantur (§. III).

rum

rum enim vero rite consideratis iis, quae dicta sunt in parte Dissertationis praesentis theoretica, satis clare intelliges, quot et quotuplices morbi in hisce Religiosis ex hac modo indicata scaturigine prouenire possint. Et quod ad virium debilitatem attinet: illa & eandem originem agnoscit, & quando increuit, nisi ei succurratur, omnem operam in conseruanda restituendaque sanitate plerumque inanem reddit (per princip. therap.). Vides ideoque, quod regulae sanitatis tuendae in casu proposito praecipere debeant remedia supra descriptae efficaciae.

Sequuntur iamiam hae regulae sanitatis, vna cum remedium quorundam illis accommodatorum enarratione. Non a scopo praesente alienum erit, si quaedam hic deprehendantur sanitatis tuendae causa prolata esse, quae alias ad morbos curandos adhiberi solent. Postulat enim saepenumero hunc consensum operae medicae ipsa rerum peragenda-rum necessitas. Quo de argumento praeclare indicauit GALLENVS, probata HIPPOCRATIS in eandem rem sententia:

quaecunque, inquit, morbis praesentibus recte peraguntur, aut incipientibus, aut imminentibus, praeuertenda. Libr. de curand. rat. per sangu. miss. cap. 9.

§. XXXIV.

Quare iam methodus fanitatis tuendae, adaptata casui, in Dissertatione praesente pertractato, ita sese habebit.

I. *Effectibus suppressae transpirationis ita obuiam eundum erit.* Eo tempore, quo corpus aëri frigido exponendum est: tunc conueniet adhibere vestimenta, recepti quidem coloris et formae, parata tamen ex materia, qua frigori magis resistitur. Quod fieri licitum est, saluis regulis S. Ordinis; prout id quoque annotauit HELYOTVS *l.c.* Quodsi vero haec circumspectio non sufficere videatur, alia tum remedia in subsidium vocentur. Post reditum itaque e templo, nocturnis praecipue horis & tempore hiemali, proficuum

ficuum erit, statim adhibere vsum potus calidi, parati ex infusione herbae theae vel plantae cuiusdam sudoriferae; se per aliquot horas in conclavi temperate calido conseruare, obambulare; vel etiam maioris salubritatis caussa corpus somno committere. Obortis vero ab hac ipsa caussa quibusdam incommodis sensibilibus (§§. V. & VI.), intendenda erit cura restituendae transpirationis. Quem in finem remediis modo indicatis subiungi debet selectum aliquod medicamentum bezoardicum; non neglecto vfu vnus vel alterius remedii domestici, celerioris efficaciae caussa hic interponendi. Sic decoctum auenae excorticae, per interualla calide bibendum, inseruiet tussi catarrhali mitigandae; ad eluendas fauces adhibitum proderit raucitati; salua ex aqua decocta, deinceps cum aliqua vini quantitate permixta, tandemque instar gargarismatis, saepius repetita appli-

applicatione, & sensum doloris sub deglutitione, & branchum minuit ac praecauet; pediluua temperate calida capitis remulgentiae & dolori, aliisque congestionum, versus pectus tendentium, effectibus opitulatur.

II. *Humorum spissitudo praecauenda & resoluenda erit.* Obtineri id poterit motu corporis & potu diluente, ad sufficientem quantitatem in corpus quotidie delato. Quando vero huius causae tanta iam fuerit efficacia, ut morbi, inde oriundi (§§. VII. & sequentes vsque ad §. XX.), sensibus patere incipiant: necesse tum erit, ut priori remedio nouum accedat, quod maiore virtute resoluendi pollet; ita tamen, ut hic prae reliquis virium corporis conseruandarum ratio simul habeatur. Quo igitur nomine iure meritoque laudanda erunt medicamenta saponaceae indolis, illis permista, quae viscerum, maxime

ven-

ventriculi & intestinorum, robori bene prospiciunt. Hoc enim modo concoctionis & chyli elaborationis negotio consulitur; viscerum oppilationes praeoccupantur; mali hysterici ortus & incrementum impediuntur; excretionis naturales faciliores redduntur; nutritionis impedimenta remouentur; vires corporis confirmantur; tandemque, accedente remedii temperantis vsu, spasmodorum & motuum febrilium vehementia compescitur. Quorum omnium vsus circa periodum menstruam frequentior esto. Quo tempore admodum conueniet, aetate nimirum huic excretioni salutari nondum repugnante, pediluua tepida in vsu vocare; a quibus vero tum temporis ibi abstinendum erit, & transpirationis cura magis habenda, vbi iam aetas corporis consuetos huic excretioni terminos superauit, vt hac ratione molestissima illa & nunc plane irrita natu-

rae conamina sensim sensimque confopiantur. Neque sanguinis missiones hic omittantur, sed potius in adfuetis circa aequinoctia repetantur; siquidem id remedii genus, praeter transpirationis liberum successum, maximam vim habet ad stases inflammatorias abigendas, & congestiones imminuendas.

III. *Curandum porro erit, ne humores corrumpantur; si vero iam depravati fuerint, tunc eo allaborandum erit, ut iterum pravam suam indolem amittant.* Perficere id licebit, excretionibus naturalibus in ordinem redactis, immo etiam interdum auctis. Quare praeter remedia transpirationi promouendae inferuentia, hic utilissimum erit, aluum nonnumquam expurgare, idque medicina leni, ut sale quodam neutro, rhabarbaro, pilulis balsamicis, & quae id genus alia forent. Hisce remediis euacuantibus illorum
con-

continuus vsus interponi debet, quo visceribus profici posse, ad momentum praecedens iam diximus. Inter haec omnia eo etiam studendum erit, ne tempore ieiunii illorum ciborum esurialium fiat abusus, qui partim difficilius sunt concoctionis, partim etiam maximae procliuuitatis ad putrescendum: pertinent huc praecipue pisces marini. Ab hoc igitur ciborum genere vel prorsus abstinendum erit, substitutis aliis cibis esurialibus melioris notae; vel, si hoc interdum fieri nequeat, illorum tunc correctione congrua opus erit. Huic correctioni fauebunt aromatum, acetii, vel vini, loco condimentorum, additiones; si imprimis vinum generosum superbibatur.

IV. *Inter hasce occupationes, sanitatis caussa susceptas, eo quoque respiciatur, vt vires corporis conseruentur, magisque augeantur.* Ad id efficiendum praestabit, corpus debile cibis nutrire, qui & facilis digestionis sunt, & in modica quantitate assumti, largius conficiendo chylo bonae indolis inseruiunt; a cibis abstinere, qui tam quantitate, quam qualitate ventriculum laedunt;

dunt; vsum vini generosi modicum, sed quotidianum, sub pastu admittere; hoc medicamenti genere uti, quo ventriculo & visceribus prospicitur; subiuncta eidem, si e re aegrotantium fore videatur, medicina alia neruina selectiore.

Per se patet, quod sub applicatione huius methodi sanitatis alia rerum sex non-naturalium vitia, remediorum salubritati aduersa, simul euitari debeant. Exemplo irae, vel tristitiae nimiae. Caeterum breuitatis causa intermissimus remediorum, in §. commendatorum, rationes addere; quibus vero partim ex prolatis in parte vtraque Dissertationis nostrae, partim etiam ex obuiis in Therapia principiis facile eruere licet.

§. XXXV.

Quodsi vero acciderit, vt Religiosa a morbo quodam corripetur, cuius persanatio absolute possit, vt illa ieiuniorum & accessionis ad chorum habeat immunitatem: tunc id fieri concedunt leges ecclesiasticae. Quo igitur in casu totus medendi apparatus adhiberi poterit, mutatis iam mutandis, quae in vitae genere curationi obesse videbantur. Atque *in hoc etiam negotio recte expediendo partes suas explere oportebit Medicum, cuius curae salus eiusmodi aegrotantium commissa est.*

T A N T V M.

* * * * *

Dis. med. Halle,
Med. Diss.,
6. 1758-68.

SB

R. Ho ✓

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

RELIGIOSARVM
S. ORDINIS CISTERCIENSIS
SANITATE TVENDA.

QVAM

PRAESIDE

VIRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO

D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI

POTENTISSIMO PRVSSIAE REGI A CONSILIIIS SANCTIORIBVS

MED. ET PHIL. NATVRAL. PROF. PVBL. ORDINAR. FACVLTAT. MED. SENIORE ET H. T.

DECANO SPECTATISSIMO, REGIORVM ALVMNORVM EPHORO, IMPERIAL. ACAD.

NATVR. CVRIOS. PRAESIDE ET COMITE PALATINO CAESAREO,

PRO GRADV DOCTORIS

AD DIEM XXII. DECEMR. A. O. R. MDCCCXLII.

H. L. Q. S.

IN REGIA FRIDERICIANA

PVBLICE PROPVGNABIT

AVCTOR

GEORGIVS FROST

TREBNICIO - SILESIVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

STANNO SCHNEIDERIANO.

